

Ο Βιβλιοθηκονόμος στη λαϊκή κουλτούρα: στερεότυπα και πεποιθήσεις

Παναγιώτα Κατσίκη^α, Γρηγορία Τσώλη^β

^αΣεπόλια, Αθήνα, 10443, Ελλάδα

^βΝέα Ιωνία, Βόλος, 38445, Ελλάδα

Περίληψη

Στο άκουσμα της λέξης «βιβλιοθηκονόμος» ή «βιβλιοθηκάριος», η εικόνα που έρχεται πρώτη στο μυαλό των περισσότερων ανθρώπων είναι αυτή μιας γυναίκας μεγάλης σε ηλικία, που κάθεται πίσω από έναν πάγκο πληροφοριών, διαβάζοντας ένα βιβλίο και που συχνά γυρίζει προς τους χρήστες και με απειλητικό τρόπο σηκώνει το δάχτυλό της στα χείλη της παραπέμποντας στον γνωστό σε όλους ήχο «σσςς». Το άρθρο είναι συντομευμένη έκδοσή της πτυχιακής εργασίας με τίτλο «Ο Βιβλιοθηκονόμος στη λαϊκή κουλτούρα: στερεότυπα και πεποιθήσεις» που εκπονήθηκε στο τμήμα Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης του ΤΕΙ Αθήνας το 2012. Στην έρευνά μας εξετάσαμε είκοσι εννιά ταινίες, τριάντα τρία λογοτεχνικά έργα και τέσσερις ήρωες κόμικς, με σκοπό την καταγραφή και την ανάλυση των στερεοτύπων της κοινής γνώμης για το επάγγελμα του βιβλιοθηκονόμου. Στο πρώτο κεφάλαιο κατηγοριοποιούνται τα στερεότυπα των ανδρών και των γυναικών. Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται η εικόνα των βιβλιοθηκονόμων μέσα από κινηματογραφικές ταινίες, ενώ, εν συνεχεία, στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η εικόνα τους στη λογοτεχνία ενηλίκων και παιδιών. Στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στους βιβλιοθηκονόμους, όπως αυτοί εμφανίζονται μέσα από την τέχνη των κόμικς. Τέλος, στο πέμπτο κεφάλαιο αναφέρεται το τελικό συμπέρασμα που προκύπτει όσον αφορά τις γυναίκες βιβλιοθηκονόμους. Πρόκειται για το στερεότυπο μιας γυναίκας συνήθως ανύπανδρης, νεαρής ηλικίας, με εξειδικευμένη εκπαίδευση και με αγάπη για το επάγγελμά της, φιλικής και εξυπηρετικής, ιδίως προς τα παιδιά, δραστήριας, ντυμένης συνήθως με ρούχα ποικίλων χρωμάτων και φορώντας γυαλιά.

© 2016 Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών

Λέξεις-κλειδιά: στερεότυπα, βιβλιοθηκονόμος, λαϊκή κουλτούρα, ταινίες, λογοτεχνία, παιδική λογοτεχνία, κόμικς

doi:

Abstract

On hearing the word "librarian", the first picture that comes to most people's minds is an elderly woman, sitting behind an information counter, reading a book who often turns to the users and lifts her finger to her lips in a threatening way making the well-known sound "Shhh." The article is an abridged version of the paper entitled "The Librarian in popular culture: stereotypes and beliefs" produced in the Library Science and Information Systems department of TEI Athens in 2012. There have been examined twenty-nine films, thirty-three literary works and four comic book heroes in order to identify and analyse those stereotypes. The first chapter categorises the stereotypes of men and women. The second chapter presents the portrayal of librarians in films while the third chapter depicts them in adult and children literature. Furthermore, the fourth chapter refers to librarians as they appear in the art of comic books. Finally, the fifth chapter presents the accumulated final conclusions of the paper. The conclusion that refers to female librarian stereotype points to a young single woman, with appropriate training and love for her profession, friendly and helpful especially with children. In addition, she is active, dressed in clothes of various colours and wears glasses.

© 2016 Hellenic Academic Libraries Link

Keywords: stereotypes, librarian, popular culture, films, literature, children literature, comic books

1. Στερεότυπα

1.1. Γενικά στερεότυπα για τους βιβλιοθηκονόμους

Τα στερεότυπα συνδέονται με τη ζωή ενός ατόμου, επειδή είναι αυτά που μαρτυρούν «την παιδεία που έχει κανείς και την οικονομική κατάσταση στην οποία βρίσκεται» (Rudolph, 2008). Είναι πολύ συχνό φαινόμενο ένα στερεότυπο να συνδέεται άμεσα με ένα επάγγελμα και με την εικόνα που βγαίνει προς τα έξω, και, ως εκ τούτου, οι βιβλιοθηκονόμοι γνωρίζουν ότι το επάγγελμά τους συνδέεται με συγκεκριμένα στερεότυπα, που αφορούν το φύλο, τη συμπεριφορά, ακόμα και την εξωτερική εμφάνιση. Το πώς ακριβώς αυτά τα στερεότυπα εμφανίστηκαν και πόσο διαδεδομένα είναι στην ιστορία της βιβλιοθηκονομίας είναι άγνωστο.

Η πλέον διαδεδομένη στη λαϊκή κουλτούρα στερεότυπη εικόνα του βιβλιοθηκονόμου είναι αυτή ενός ανθρώπου που η μόνη εργασία που κάνει στα πλαίσια της άσκησης του επαγγέλματός του είναι να ταξινομεί τα βιβλία στα ράφια της βιβλιοθήκης. Ίσως η αντίληψη αυτή έχει προέλθει από το γεγονός ότι η πλειοψηφία των ανθρώπων έχει δει τους βιβλιοθηκονόμους να κάνουν μόνο αυτήν την εργασία. Η αντίληψη αυτή όμως είναι ανακριβής. Η τεχνολογία μπορεί να έχει αλλάξει, αλλά το επάγγελμα του βιβλιοθηκονόμου παραμένει το ίδιο. Στόχος του είναι να οργανώνει τις πληροφορίες και να βοηθά τους ανθρώπους να βρουν αυτό που επιθυμούν. Μια βιβλιοθήκη μερικές φορές είναι πολύ πιο χρήσιμη για αναζήτηση πληροφοριών από το διαδίκτυο. Οι βιβλιοθηκονόμοι, εκτός από τη δημιουργία αυτοματοποιημένων συστημάτων βιβλιοθήκης, όπως βάσεις δεδομένων, κατάλογος βιβλιοθήκης, ψηφιακές συλλογές, διδάσκουν, επίσης, τους χρήστες, τον τρόπο για να χρησιμοποιούν τα συστήματα αυτά (Hubbard, 2007). Η Pauline Wilson (Wilson, 1982 cited in Shaw, s.t.), αναφέρει ότι οι βιβλιοθηκονόμοι αγωνίζονται εναντίον αυτής της εικόνας από το 1930. Τίτλοι άρθρων όπως «Είμαστε οι βιβλιοθηκονόμοι ευγενικοί;», «Δεν μπορεί να είναι οι βιβλιοθηκονόμοι άνθρωποι», «Οι βιβλιοθηκονόμοι έχουν ημερομηνία λήξης», αποκαλύπτουν την αντίδραση κατά του βιβλιοθηκονομικού στερεοτύπου.

Παρ' όλα αυτά, υπάρχουν πολλοί βιβλιοθηκονόμοι που, με σύμμαχό τους τις Νέες Τεχνολογίες, προσπαθούν να βγάλουν προς τα έξω μια νέα και πιο εξελιγμένη εικόνα για το επάγγελμά τους. Η νεότερη μάχη στον «πόλεμο» κατά του παλιού στερεοτύπου διεξάγεται στον κυβερνοχώρο. Τα «Leather librarian», «Modified librarian», «Lipstick librarian», «Belly dancing librarian» και «Librarian avengers» είναι μερικές μόνο από τις ιστοσελίδες που απεικονίζουν βιβλιοθηκονόμους ως νέους και αυθάδεις.

1.2. Στερεότυπα για γυναίκες βιβλιοθηκονόμους

Το στερεότυπο της τυπικής βιβλιοθηκονόμου την χαρακτηρίζει ως μια ξινή γεροντοκόρη με γυαλιά, με μαλλιά πιασμένα σε κότσο, συντηρητικό ντύσιμο και κύριο καθήκον την επιβολή ησυχίας στα άτομα που κάνουν θόρυβο (*Εικ. 1*).

Εικόνα 1

Ένας παράγοντας που επηρεάζει την αντίληψη του κοινού για το έργο του βιβλιοθηκονόμου είναι ότι οι περισσότεροι άνθρωποι δεν γνωρίζουν το έργο που παρέχει ένας βιβλιοθηκονόμος, την εξειδικευμένη εκπαίδευσή του και το πώς μπορεί να λειτουργεί μια βιβλιοθήκη. Η μεγάλη εξάρτηση από τις ηλεκτρονικές αναζητήσεις μπορεί να αποκρύψει από το κοινό τον όγκο εργασίας που απαιτείται να κάνει ένας βιβλιοθηκονόμος, ώστε να δοθεί εύκολα και γρήγορα η πληροφορία στους χρήστες. Οι βιβλιοθηκονόμοι χωρίζονται στην συνείδηση των ανθρώπων σε δύο κατηγορίες: σε αυτούς που ξέρουν τα πάντα και σε αυτούς που δεν ξέρουν τίποτα. Όσον αφορά την πρώτη κατηγορία, κανείς δεν συμπαθεί τους βιβλιοθηκονόμους που νομίζουν ότι τα ξέρουν όλα. Μια τέτοια εικόνα δείχνει ότι ο βιβλιοθηκονόμος είναι πολύ αλαζονικός, καθώς είναι πολύ μορφωμένος σε σχέση με τους υπόλοιπους ανθρώπους. Η αντίληψη αυτή εντάσσεται στο στερεότυπο ότι ο βιβλιοθηκονόμος κατέχει το κλειδί για την κατάκτηση της γνώσης, αλλά θα την μοιραστεί μόνο αν τον ενδιαφέρει να απαντήσει. Αν δεν γνωρίζει την απάντηση, τουλάχιστον ξέρει πού να ψάξει, για να την βρει. Συμπερασματικά και οι δυο κατηγορίες στερεοτύπων είναι προβληματικές. Κανείς δεν είναι τέλειος και οι βιβλιοθηκονόμοι δεν αποτελούν εξαίρεση.

Κανένα ανθρώπινο μυαλό δεν μπορεί να γνωρίζει τα πάντα. Δουλειά του βιβλιοθηκονόμου είναι να εκμαιεύσει το πραγματικό ερώτημα από τον χρήστη και στη συνέχεια να τον καθοδηγήσει, ώστε αυτός να βρει την απάντηση. Ουσιαστικά κατευθύνει, καθοδηγεί και ψάχνει, πολλές φορές μαζί με τον χρήστη. Παίζει επίσης τον ρόλο του ενδιάμεσου ανάμεσα στο υλικό που έχει και γνωρίζει αφενός και τον χρήστη αφετέρου. (Kloos, 2005a).

1.2. Στερεότυπα για άντρες βιβλιοθηκονόμους

Η εικόνα του άντρα βιβλιοθηκονόμου άρχισε να αλλάζει, όταν και το επάγγελμα της βιβλιοθήκης άρχισε παράλληλα να διαφοροποιείται, ωστόσο η εικόνα των αντρών βιβλιοθηκονόμων εξακολουθεί να έχει στοιχεία από το παρελθόν (Arant & Benefiel, 2002). Όταν σκεφτόμαστε τους άντρες βιβλιοθηκονόμους υπάρχουν δύο στερεότυπα που κυριαρχούν: α) το στερεότυπο του γκρινιάρη και εκκεντρικού βιβλιοθηκονόμου και β) ενός άντρα βιβλιοθηκονόμου μέσα σε ένα καθαρά φεμινιστικό επάγγελμα (**Εικ. 2**).

Εικόνα 2

Η εικόνα αυτή άρχισε να φαίνεται από νωρίς εξαιτίας της αυξημένης ζήτησης δουλειάς στην βιβλιοθήκη από άντρες. Τα άτομα αυτά είχαν λίγη ή καθόλου βιβλιοθηκονομική εκπαίδευση. Τα καθήκοντά τους ήταν να διατηρούν τις συλλογές, να συλλέγουν τα πρόστιμα των ληξιπρόθεσμων τεκμηρίων και άλλα καθήκοντα φύλαξης. Πολλές φορές, επειδή η συλλογή της βιβλιοθήκης ήταν μικρή, ο βιβλιοθηκονόμος δεν είχε τη δυνατότητα να δανείζει το υλικό και, συνεπώς, ο περιορισμός αυτός συνέβαλλε στην αρνητική εικόνα του άντρα βιβλιοθηκονόμου. (Kloos, 2005c)

Μια θετική δημόσια εικόνα είναι ζωτικής σημασίας για τους επαγγελματίες σε οποιοδήποτε επάγγελμα. Συνεπώς και η επιστήμη των βιβλιοθηκονόμων δεν αποτελεί εξαίρεση. Θέλοντας να εστιάσουμε στη σημερινή εικόνα του άντρα βιβλιοθηκονόμου, συμπεραίνουμε ότι ο άντρας βιβλιοθηκονόμος δεν θέλει να θεωρηθεί ότι έχει στοιχεία από το γυναικείο στερεότυπο. Σίγουρα άντρες βιβλιοθηκονόμοι έχουν απεικονιστεί σε κωμικές σειρές, δράματα και διαφημιστικά προγράμματα αλλά οι εικόνες τους είναι τόσο σπάνιες, με αποτέλεσμα να μην έχουν και τόσο μεγάλη επιρροή μέσα από κινηματογραφικές ταινίες και την τηλεόραση. Η ερώτηση που τίθεται είναι ποιος διαιώνίζει αυτό το στερεότυπο; Ο λαϊκός πολιτισμός, η κοινωνία ή οι ίδιοι οι βιβλιοθηκονόμοι; Τα στερεότυπα σίγουρα δεν θα εξαφανιστούν, αλλά όσο αλλάζει το επάγγελμα θα αλλάζουν και τα στερεότυπα (Arant & Benefiel, 2002).

2. Βιβλιοθηκονόμοι σε Ταινίες

Τα στερεότυπα των βιβλιοθηκονόμων απεικονίζονται πολύ καλά στις ταινίες και στις σειρές για την τηλεόραση, οι οποίες έχουν επηρεάσει εδώ και πολλές δεκαετίες την κοινή γνώμη. Δύο είναι οι συνηθέστερα στερεότυπα του βιβλιοθηκονόμου που συναντάμε στον κινηματογράφο πιο συχνά, κοινό τους χαρακτηριστικό το φύλο και η ηλικία. Οι βιβλιοθηκονόμοι, όπως παρουσιάζονται στον παγκόσμιο κινηματογράφο, συνήθως είναι μεσήλικες γυναίκες. Στην πρώτη στερεότυπη εικόνα γυναίκας-βιβλιοθηκονόμου εμφανίζεται η βιβλιοθηκονόμος ως μια γυναίκα εξυπηρετική, με ηθικές αξίες, ενώ στη δεύτερη (στερεότυπη εικόνα) ως μια γυναίκα αυστηρή και με απόλυτη προσήλωση στους κανόνες. Γενικότερα, οι βιβλιοθηκονόμοι (άνδρες και γυναίκες) παρουσιάζονται ως κακοί, μυστηριώδεις, με μεγάλη αγάπη στα βιβλία, εσωστρεφείς και σεμνότυφοι. Επιλέχθηκαν και εξετάστηκαν 28 ταινίες, ανάμεσά τους και μια ελληνική παραγωγή και μια τηλεοπτική σειρά, που αναφέρονται πιο κάτω, επιγραμματικά, με χρονολογική σειρά:

- Forbidden (1932)
- Shadow of a Doubt (1943)
- Storm Center (1956)
- Desk Set (1957)
- Only two can play (1962)
- The Music Man (1962)
- Goodbye, Columbus (1969)
- Foul play (1978)
- The Attic (1980)
- Sophie's Choice (1982)
- Ghostbusters (1984)
- The Name of the Rose (1986)
- Major League (1989)
- UHF (1989)
- The Gun in Betty's Lou Handbag (1992)
- Philadelphia (1993)
- The Swanshank Redemption (1994)
- The Page Master (1994)
- Party Girl (1995)
- Matilda (1996)
- Buffy the Vampire Slayer (1997-2003)
- Ανταύγειες Πάθους (1998)
- Blade (1998)
- Black Mask (1999)
- The Mummy & The Mummy Returns (1999, 2001)
- An extremely Goofy Movie (2000)
- All the Queen's Men (2001)
- Stars Wars, episode II: Attack of the Clones (2002)
- The librarian: Quest for the spear (2004)

Τα συμπεράσματα που εξαγάγαμε σύμφωνα με τα στοιχεία που πήραμε μέσα από τις ταινίες είναι ότι οι γυναίκες, ως επί το πλείστον, κυριαρχούν. Πιο συγκεκριμένα, πρωταγωνιστούν 17 γυναίκες και 12 άνδρες. Στις γυναίκες, το 30% έχει αρνητικό στερεότυπο, το 70% έχει θετικό στερεότυπο, το 35% έχει σχετικά μεγάλη ηλικία, το 65% έχει νεαρή ηλικία, το 90% έχει την κλασική στερεότυπη εμφάνιση και το 10% φοράει ρούχα με έντονα χρώματα και έχει διαφορετικό χρώμα μαλλιών. Άρα, το στερεότυπο της γυναίκας βιβλιοθηκονόμου στις ταινίες έχει τα εξής χαρακτηριστικά: είναι νεαρής ηλικίας, με φιλική και εξυπηρετική συμπεριφορά, και κλασική στερεότυπη εμφάνιση. Στους άνδρες, το 61% έχει θετικό στερεότυπο, το 39% έχει αρνητικό στερεότυπο, το 53% έχει νεαρή ηλικία, το 47% έχει σχετικά μεγάλη ηλικία, το 46% δεν έχει την στερεότυπη εμφάνιση, το 52% έχει την κλασική στερεότυπη εμφάνιση. Άρα το στερεότυπο του άνδρα βιβλιοθηκονόμου στις ταινίες διαθέτει τα εξής χαρακτηριστικά: είναι νεαρής ηλικίας, με φιλική και εξυπηρετική συμπεριφορά, και με κλασικό στερεότυπο ντύσιμο.

3. Βιβλιοθηκονόμοι στη Λογοτεχνία

Σε πολλά βιβλία ο βιβλιοθηκονόμος έχει πρωταγωνιστικό ρόλο. Μέσα από τα εν λόγω βιβλία διακρίνεται ο ρόλος και η προσφορά του επαγγέλματός του. Ο στόχος είναι να εντοπίσουμε τα στερεότυπα των βιβλιοθηκονόμων περιδιαβαίνοντας την ενήλικη και παιδική λογοτεχνία. Επιλέχθηκαν και εξετάστηκαν συνολικά 33 βιβλία: 17 είναι για ενήλικες και 16 παιδικά και εφηβικά μυθιστορήματα:

Λογοτεχνία για ενήλικους:

- Το όνομα του ρόδου (1980)
- Αστυνομία της βιβλιοθήκης (1995)
- The archivist (1999)
- Miss Zukas and the library murders (1999)
- The librarian's secret wish (2000)
- Lucy Crocker 2.0 (2000)

- Κάτω από τα κάστρα της ελπίδας (2000)
- The driven Snowe (2001)
- Πριν πέσει η νύχτα (2001)
- Το βιβλίο κόλαση (2003)
- The librarian's passionate knight (2003)
- Μια ζωή μέσα από καταιγίδες: Νίκος- Άννα (2004)
- Help! I'm a prisoner in the library (2004)
- The Giver (2007)
- Ο βιβλιοθηκάριος (2008)
- Σαν την βροχή πριν πέσει (2009)
- Αγγελολογία (2010)

Λογοτεχνία για παιδιά :

- Aunt Lulu (1991)
- Clara and the bookwagon (1991)
- Sophie and Sammy's library (1993)
- Red light, Green light, mama and me (1995)
- Tomas and the library lady (2000)
- Ο μεγάλος έρωτας του βιβλιοθηκάριου (2000)
- Harry in trouble (2002)
- Prue Theroux the cool librarian (2002)
- D.W.' s library card (2003)
- I took my frog to the library (2004)
- Με τη Μάγια οδηγό στα βιβλία θα χαθώ (2005)
- Η βιβλιοθηκάριος της Βασόρας (2005)
- Ο θρύλος της Φλώρας Φλόμπερ (2008)
- Quiet! There's is a canary in the library (2009)
- Η μυστηριώδης βιβλιοθηκάριος (2009)
- The library dragon (2012)

Όσον αφορά τα βιβλία για ενήλικους το 42% είναι ερωτικά μυθιστορήματα (νουβέλες) και το υπόλοιπο 58% είναι μυθιστορήματα. Στο σύνολο των βιβλίων για ενήλικους οι άντρες καταλαμβάνουν μόλις το 36%, ενώ το 64% αποτελείται από γυναίκες. Το 75% των ανδρών βιβλιοθηκονόμων έχει αρνητική εικόνα. Παρουσιάζονται ως ψυχροί, τυπικοί, συντηρητικοί, σκοτεινοί άνθρωποι, μυστηριώδεις, μυστικοπαθείς αλλά με πολλές γνώσεις, κακοί, πονηροί ακόμα και δαιμονικοί και υποχθόνιοι. Οι γυναίκες βιβλιοθηκονόμοι παρουσιάζονται κατά 53% ως νεαρής ηλικίας και το 76% με θετική εικόνα. Άρα, το στερεότυπο της γυναίκας βιβλιοθηκονόμου στη λογοτεχνία για ενήλικους τις εμφανίζει να έχουν νεαρή ηλικία και να είναι δημιουργικές, δραστήριες και ανοιχτόμυαλες όσον αφορά το επάγγελμα της βιβλιοθηκονομίας.

Στην παιδική λογοτεχνία, το 93% περίπου των βιβλιοθηκονόμων είναι γυναίκες και το 73% από αυτές απεικονίζεται θετικά. Άρα το στερεότυπο των γυναικών είναι κυρίως γυναίκες χρήσιμες, εξυπηρετικές, προστατευτικές, υπομονετικές, με γνώσεις και αγάπη για βιβλία την οποία επιδιώκουν να μεταδώσουν και στα παιδιά. Είναι ευγενικές, φιλικές και έχουν φαντασία και ευρηματικότητα, ώστε να τραβήξουν την προσοχή των παιδιών. Δεν μπορούμε να κατηγοριοποιήσουμε τις γυναίκες ανά ηλικία, γιατί δεν έχουμε καμία αναφορά στις ηλικίες τους. Οι άντρες βιβλιοθηκονόμοι καταλαμβάνουν μόλις το 19%. Το 66% έχει θετική εικόνα για τους άντρες, αυτούς που αγαπούν τη δουλειά τους και είναι ευγενικοί και συνεσταλμένοι.

4. Βιβλιοθηκονόμοι στην Τέχνη των Κόμικς

Τα στερεότυπα των βιβλιοθηκονόμων απεικονίζονται και στην αποκαλούμενη ένατη τέχνη, τα κόμικς. (Wehmeier, 2007) Τα κόμικς είναι περιοδικά, σχεδιασμένα για παιδιά, που αφηγούνται ιστορίες μέσα από εικόνες. Τα χαρακτηρίζει η έλλειψη σεβασμού από την κοινή γνώμη, ίσως επειδή έχουν έναν χαρακτήρα πιο χαριτωμένο, χιουμοριστικό και, συχνά, υπερβολικό. Σ' αυτά παρουσιάζεται μια πιο θετική εικόνα των βιβλιοθηκονόμων, ίσως επειδή περιγράφονται με πολλές λεπτομέρειες. Ερευνήσαμε τους εξής 4 βιβλιοθηκονομικούς ήρωες που έχουν εμφανιστεί σε αμερικανικά κόμικς:

- Robert Giles
- Batgirl
- Captain Comet
- Lucien the Librarian

Οι συγγραφείς των κόμικς παρουσιάζουν τους βιβλιοθηκονόμους ως προσωπικότητες με μεγάλη εξυπνάδα και ικανότητα που αντεπεξέρχονται σε οποιαδήποτε δύσκολη ερώτηση, ενώ αρκετές φορές έχουν διπλή προσωπικότητα, που τους βοηθάει να αντιμετωπίσουν το έγκλημα. Φαίνεται ότι έχουν μια ιδιαίτερη συμπάθεια προς την εικόνα των βιβλιοθηκονόμων και του επαγγέλματός τους. Τα ποσοστά που μας δίνουν τα συμπεράσματα και για τους 4 βιβλιοθηκονόμους είναι τα εξής: το 75% έχει θετικό στερεότυπο και το 25% αρνητικό, το 50% παρουσιάζεται ως σούπερ ήρωας και το 75% έχει την κλασική στερεότυπη εμφάνιση. Οι πιο πολλοί ήρωες έχουν θετικές απεικονίσεις. Ο Robert Giles είναι ένας χαρισματικός χαρακτήρας, με πολλές γνώσεις και εξυπνάδα. Νοιάζεται παρά πολύ για τη φίλη του και τη βοηθάει στις περιπέτειές της. Το Batgirl, αν και γυναίκα βιβλιοθηκονόμος χαμηλών τόνων, έχει μεγάλη εξειδίκευση, πολλές γνώσεις και εξυπνάδα. Ο Captain Comet είναι ένας χαρακτήρας πολυδιάστατος. Έχει πάρα πολλές γνώσεις και βοηθά τους χρήστες, ενώ ταυτόχρονα πολεμά και το έγκλημα. Ο Lucien the Librarian είναι μια διαφορετική περίπτωση βιβλιοθηκονόμου, γιατί δεν είναι σε μια πραγματική βιβλιοθήκη αλλά σε μια ονειρική. Αν και βοηθάει στη βιβλιοθήκη, φροντίζει και προσέχει τη συλλογή του, έχει κάποια αρνητικά χαρακτηριστικά. Στα κόμικς, η γυναίκα βιβλιοθηκονόμος συνήθως είναι μια όμορφη και έξυπνη κοπέλα, με πολλές ικανότητες, ήσυχη και ανύπανδρη. Ο άνδρας βιβλιοθηκονόμος απεικονίζεται ως ένας πανέξυπνος άνθρωπος με ωραία χαρακτηριστικά και ανύπανδρος. Άρα ο βιβλιοθηκονόμος στα κόμικς μάς παρουσιάζεται ως εξής: έχει φιλική και καλή συμπεριφορά, την κλασική στερεότυπη εμφάνιση, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις έχει διπλή προσωπικότητα, για να μάχεται το έγκλημα.

5. Συμπεράσματα

Ένα πρώτο συμπέρασμα από τη σύγκριση αντρών και γυναικών είναι ότι γίνεται πιο συχνή αναφορά στις γυναίκες. Το στερεότυπο που επικρατεί για τις γυναίκες είναι αυτό μια γυναίκας μεσήλικης, συνήθως ανύπανδρης, απρόσιτης στους χρήστες, με κλασική συντηρητική αμφίεση και γυαλιά. Η εικόνα του άντρα βιβλιοθηκονόμου είναι αυτή ενός αυστηρού, γκρινιάρη, χλωμού βιβλιόφιλου. Η εικόνα αυτή έχει κυριαρχήσει, επειδή το επάγγελμα της βιβλιοθηκονομίας στην πλειοψηφία του απαρτίζεται περισσότερο από γυναίκες. Ουσιαστικά όμως είναι τελείως αναληθής.

Σύμφωνα, λοιπόν, με την κατηγοριοποίηση των παραπάνω στοιχείων, προκύπτει ότι η εικόνα του βιβλιοθηκονόμου, όπως προβάλλεται μέσα από ταινίες, λογοτεχνικά έργα και κόμικς, είναι αυτή μιας γυναίκας ευγενικής, εξυπηρετικής, έξυπνης και με αρκετές γνώσεις. Έχει νεαρή ηλικία, αλλά η εμφάνισή της είναι κλασική και συντηρητική. Φοράει πρακτικά ρούχα, άνετα παπούτσια, έχει τα μαλλιά της πιασμένα κότσο, ενώ, συνήθως, φοράει γυαλιά. Όταν όμως βρίσκεται εκτός βιβλιοθήκης, η εμφάνισή της αλλάζει και αποτελείται συνήθως από απλά και καθημερινά ρούχα, ενίοτε δε από ρούχα που τονίζουν τη θηλυκότητά της. Ως χαρακτήρας είναι συνήθως ευγενική, έξυπνη, δραστήρια και με γνώσεις. Αγαπά τη δουλειά της και προσπαθεί να την αναδείξει με κάθε τρόπο. Όσον αφορά το φύλο και την εξωτερική της εμφάνιση, δεν ανατρέπεται το στερεότυπο, αλλά σχετικά με την ηλικία και τον χαρακτήρα αναδεικνύεται και μια νέα πλευρά της εικόνας του βιβλιοθηκονόμου που δεν ταυτίζεται, απαραίτητα, με μια γυναίκα μεγάλης ηλικίας, αυστηρή και απρόσιτη απέναντι στο κοινό της βιβλιοθήκης.

6. Βιβλιογραφία (Ενδεικτική)

- Acerro, H. (2001). The librarian stereotype in current films, *Information Science*, 209. Retrieved May 3, 2012, from <http://besser.tsoa.nyu.edu/impact/f01/Papers/Acerro/finalpaper.html>
- Arant, W. & Benefiel, C.R. (2002). *The image and the role of the librarian*. New York: The Haworth Information Press.
- Goodson, P. (2008). Male Librarians: Gender Issues & Stereotypes. *Library Student Journal*, 3.
- Graham, A.G. (2016). Movie librarians: Notable librarians & libraries in films. Retrieved March 21, 2016, from www.movelibrarians.com
- Higgins, C. (2010). *Star Wars 2 - Attack of the Cloned Library*. Retrieved May 3, 2012, from <http://librariesatthemovies.blogspot.com/2010/12/star-wars-2-attack-of-cloned-library.html>
- Hubbard, J. (2007). *Librarians we 're not what you think*. Retrieved January 25, 2012, from <http://www.tk421.net/essays/nwyt.pdf>
- Image of libraries in popular culture, s.t. *Librarian's in children's and teen literature*. Retrieved January 25, 2012, from <http://besser.tsoa.nyu.edu/impact/f01/Focus/Image/Adriane/topic2.htm>
- Kloos, C. (2005a). *The "Know-it-all" Librarian: Nobody likes a know it all!* Retrieved February 8, 2012, from http://www.slais.ubc.ca/courses/libr500/05-06-wt1/www/C_Kloos/know_all.htm
- Kloos, C. (2005b). *The "Bun Lady"*. Retrieved February 8, 2012, from http://www.slais.ubc.ca/courses/libr500/05-06-wt1/www/C_Kloos/bun_lady.htm
- Kloos, C. (2005c). *The Male Librarian*. Retrieved February 8, 2012, from http://www.slais.ubc.ca/courses/libr500/05-06-wt1/www/C_Kloos/Male_image.htm

Παναγιώτα Κατσίκη

Η Παναγιώτα Κατσίκη αποφοίτησε από το Τμήμα Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας, του ΤΕΙ Αθήνας (2012). Έχει εργαστεί σε δημόσιες και ιδιωτικές βιβλιοθήκες. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζονται στο πεδίο των Ιδρυματικών Αποθετηρίων και Ψηφιακών Βιβλιοθηκών.

Γρηγορία Τσώλη

Η Γρηγορία Τσώλη αποφοίτησε από το τμήμα Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας, του ΤΕΙ Αθήνας (2012). Εργάστηκε ως υπεύθυνη για τη δημιουργία δημοτικής βιβλιοθήκης (2013) καθώς ήταν και μέλος της ομάδας για την δημιουργία του Ιδρυματικού Αποθετηρίου του ΤΕΙ Αθήνας. (2015). Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζονται στο πεδίο των Ιδρυματικών Αποθετηρίων και Ψηφιακών Βιβλιοθηκών.